

# ВЯЛІКІ ПАЛЯК З ЛІТОЎСКИМ СЭРЦАМ

**Прэзентацыя выставы, прысвечанай 200-годдзю з дня нараджэння польскага пісьменніка Юзафа Ігнацыя Крашэўскага «Юзаф Крашэўскі ў люстэрку гісторыі», адбылася 15 мая ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Я.Коласа НАН Беларусі. Мерапрыемства было падрыхтавана аддзелам рэдкіх кніг і рукапісаў бібліятэкі сумесна з Польскім інстытутам у Мінску.**

На прэзентацыі прысутнічала добрая колькасць людзей, сярод якіх былі дырэктар Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Я.Коласа НАН Беларусі Наталля Бярозкіна, ганаровы старшыня камітэта Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў Адам Мальдзіс, галоўны рэдактар і старшыня Міжнароднага грамадскага аб'яднання «Белкнігазбор» Канстанцін Цвірка, супрацоўнікі Польскага інстытута ў Мінску, таксама дзеячы навукі і культуры, выкладчыкі, студэнты.

Гаворачы пра Юзафа Ігнацыя Крашэўскага (1812-1887), нельга не адзначыць тое, што гэта не толькі вядомы польскі пісьменнік, але і знакаміты аўтар гістарычных раманаў, паэт, драматург, публіцыст, літаратуразнавец, этнограф, выдавец, музыкант і мастак. «Чэмпіён эпохі гусінага пярэ», Юзаф Крашэўскі быў унесены ў Кнігу рэкордаў Гінэса: каля 300 твораў, больш за 600 тамоў, звыш 115 тыс. друкаваных старонак... Яго 200-годдзе сёння шырока адзначаецца як у Польшчы, так і ў Беларусі, дзе знаходзіцца радавы маёнтак пісьменніка.

Увесь яго жыццёвы шлях паказвае, што побач з Польшчай у яго сэрцы і думках заўсёды жыла Літва: Літва ў гістарычным сэнсе слова – тая прастора, у якой шмат стагоддзяў назад аб'ядналіся лёсы продкаў сённяшніх беларусаў і іншых славянскіх і балцкіх народаў.

У творчасці Юзафа Крашэўскага адлюстраваліся ледзь не ўсе накірункі польскай літаратуры XIX стагоддзя: рамантызм, сентыменталізм, натуралізм. Ён зроўным поспехам спрабаваў сябе ў розных відах і жанрах: гістарычная проза, сацыяльна-бытавыя раманы, сялянскія апавесці, лірыка і драма, Анэлія Лапкоўская. Вялікі паляк з літоўскім сэрцам

публіцыстыка і мемуарная літаратура. Бяспэчная спадчына засталася нам ад гэтага таленавітага чалавека. Дзякуючы яго творам праклалі шлях у літаратуру такія постаці, як Эліза Ажэшка, Генрык Сянкевіч. Расказвала пра тыя дакументы, якія захоўваюцца на прадстаўленай выставе, загадчыца сектарам кнігазнаўства аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў Алена Цітавец.

У экспазіцыі «Юзаф Крашэўскі ў люстэрку гісторыі» былі прадстаўлены выданні XIX-XXI стагоддзяў з фондаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Я.Коласа НАН Беларусі. Перш за ўсё гэта гістарычныя раманы; кнігі, якія былі надрукаваны ў канцы XIX стагоддзя на беларускіх землях – у Мінску, Магілёве; першы твор Крашэўскага, які прынёс яму сусветную вядомасць, – «Паэт і свет» (быў перакладзены на дзесяць моў); даследаванні Крашэўскага па гісторыі, літаратуразнаўстве. Можна было ўбачыць прыклады дзейнасці пісьменніка ў якасці рэдактара і выдаўца (напрыклад, кніга вядомага беларускага этнографа Канстанціна Тышкевіча, у якой змешчаны малюнкi самога Крашэўскага). Таксама былі прадстаўлены пераклады лірычных і празічных твораў: сярод першых варта вызначыць – Янка Купала (вершы «Дзед і баба» і «Ці ты знаеш старонку»), сярод другіх – Леў Казлоў («Кароль у Нясвіжы», 2009), Васіль Сёмуха («Апошнія хвіліны князя ваяводы (Пане Каханку)»). Літаратуразнавец Міхась Кенька зрабіў пераклад цыкла гістарычных апавесцей – «Маці каралёў», «Кароль у Нясвіжы» і інш., якія выйшлі ў 2 кнігах у серыі «Скарбы сусветнай літаратуры» у 2007 і 2009 гадах.

Завяршае экспазіцыю раздзел, які прысвечаны даследаванням пра жыццё і твор-

часць Юзафа Крашэўскага. У фондах бібліятэкі захоўваецца каля 80 прыжыццёвых выданняў аўтара. «Нам было вельмі прыемна супрацоўнічаць з Польскім інстытутам у Мінску, нашымі даўнімі сябрамі. Выстава будзе працаваць яшчэ цэлы месяц, і яе віртуальную версію можна знайсці на сайце бібліятэкі», – адзначыла Алена Цітавец.

Слова было перададзена дацэнт кафедры славянскіх літаратур філалагічнага факультэта БДУ, кандыдату філалагічных навук Алене Вострыкавай, якая прыйшла з вялікай колькасцю студэнтаў. Яна заўважыла, што да Крашэўскага палякі чыталі галоўным чынам французскія раманы і не ведалі, што так добра, так прыгожа, так стылёва вытанчана можна было пісаць па-польску. Крашэўскага яшчэ пры жыцці параўноўвалі з А. дэ Бальзакам і А. Дадэ, паколькі ён стварыў панараму жыцця польскага тагачаснага грамадства.

У сваёй прамове Алена Вострыкава ўзгадала аднаго з перакладчыкаў твораў Крашэўскага. Ён з'яўляецца Міхась Кенька – дацэнт кафедры тэорыі літаратуры філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук. Ён падзяліўся з прысутнымі сваімі цікавымі ўспамінамі, звязанымі з працай над перакладам на беларускую мову «радзівілаўскай трылогіі» Юзафа Крашэўскага.

Акрамя яго на імпрэзе выступіў вядомы перакладчык гістарычнай апавесці «Кароль у Нясвіжы» картограф Леў Казлоў. Ён падкрэсліў, што творы Крашэўскага ма-



юць не толькі вялікі літаратурны сэнс, але і з'яўляюцца цікавымі «дакументаванымі працамі», да якіх нярэдка звяртаюцца гісторыкі.

Сярод шаноўных гасцей імпрэзы быў і Адам Мальдзіс – ганаровы старшыня камітэта Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, доктар філалагічных навук. «Ён увайшоў у мае жыццё зусім нечакана...» – пачаў свае ўспаміны аб знаёмстве з творчасцю Крашэўскага Адам Іосіфавіч.

У заключэнне выступіў заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь, мастацкі кіраўнік нацыянальнага тэатральна-канцэртнага аб'яднання «Беларуская капэла» Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь Віктар Скарабагатаў. Ён выказаў надзею, што ў будучыні музычнай творчасці Юзафа Крашэўскага будзе адведзена яшчэ больш увагі, і запрасіў усіх прысутных на канцэрт па творах знакамітага паляка, які адбудзецца ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

Відавочна, што дзеячы айчыннай навукі і культуры шмат робяць для таго, каб імя Юзафа Ігнацыя Крашэўскага мацней гучала ў Беларусі. Будзем верыць, што дзякуючы іх намаганням творчая спадчына выдатнага пісьменніка стане бліжэй да сённяшніх беларусаў, да кожнага з нас.

Анэлія ЛАПКОЎСКАЯ